
3

КРИМІНАЛІСТИЧНІ ВИДИ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.30>
УДК 343.98:81`42

Юлія Іванівна Браїлко
кандидат філологічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5203-7479>
E-mail: santie@ukr.net

Наталія Вікторівна Кисла
кандидат філологічних наук,
старший судовий експерт

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5137-6647>
E-mail: kislaya_nataliya@ukr.net

*Полтавське відділення
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України*

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ СТОСОВНО ГЛОРИФІКАЦІЇ
УЧАСНИКІВ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
ПРОТИ УКРАЇНИ**

У статті висвітлено проблемні питання особливостей застосування спеціальних лінгвістичних знань у межах кримінальних проваджень за ознаками вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 436-2 КК

України, із-поміж яких глорифікація осіб, що здійснювали збройну агресію Російської Федерації проти України. Визначено провідні параметри кваліфікації мовного факту глорифікації, проблемні моменти тлумачення досліджуваного явища.

Ключові слова: глорифікація, судова лінгвістична (семантико-текстуальна) експертиза, лінгвальний факт, висновок експерта, висновок спеціаліста, вирок.

Постановка проблеми. Сьогодні значна кількість постанов про призначення судової експертизи надходить за кримінальними провадженнями за ознаками вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 436-2 Кримінального кодексу України (далі – *КК України*), із-поміж них і глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію російської федерації проти України, представників збройних формувань російської федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань та ін. [1]. Ця проблема нова для судової лінгвістичної експертизи, оскільки названою вище статтею КК України кодекс доповнено 03.03.2022 р.: саме тоді відбулася криміналізація дії, позначеної терміном «глорифікація».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам правової характеристики поняття «глорифікація» у межах загального аналізу кримінальних правопорушень, передбачених ст. 436-2 КК України, присвячено наукові розвідки В. Батиргарєєвої [2], І. Гловюк [3], І. Жук [4], Є. Задніченка [5], Д. Олейнікова та А. Сердечної [6], В. Шинкарьова та О. Коваленко [7]. Водночас поза увагою науковців залишається проблематика лінгвістичних досліджень явища глорифікації попри те, що саме висновки судових експертів або спеціалістів є одним з основних засобів доказування у відповідних кримінальних провадженнях.

Мета дослідження – висвітлення актуальних проблем лінгвістичних досліджень явища глорифікації в межах досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 436-2 КК України.

Викладення основного матеріалу. Оскільки стаття 436-2 КК України є новелою законодавства, відповідно до якої вперше у вітчизняному правочинстві криміналізовано глорифікаційну дію, судова лінгвістична експертиза лише напрацьовує підходи до вивчення глорифікації, визначення мовних ознак цього явища. Примітним видається той факт, що сьогодні експерт і спеціаліст перебувають практично в рівних умовах підготовки висновків, оскільки відсутні методики дослідження вербального факту глорифікації. Перші вирок за ознаками вчинення відповідних кримінальних правопорушень винесено у квітні 2022 року, тож триває процес накопичення й систематизації знань для подальшої роботи в цій царині.

З огляду на це доцільним, на нашу думку, є вивчення початкового етапу особливостей застосування спеціальних знань у межах кримінальних проваджень, що стосуються глорифікації. Із цією метою здійснено аналіз судової практики періоду квітня – жовтня 2022 року, за емпіричну базу дослідження обрано вирок за ст. 436-2 КК України, які містяться в Єдиному державному реєстрі судових рішень (далі – *ЄДРСР*). Із 201 такого

виroku за названий період у 153 (135 з яких станом на 11.05.2023 р. набули законної сили) однією з кваліфікаційних ознак кримінального правопорушення була глорифікація учасників збройної агресії РФ проти України.

Зазначимо, що далеко не в усіх вироках наведено посилання на результати судової лінгвістичної (семантико-текстуальної) експертизи, що свідчить або про застосування консенсуальних процедур, або про те, що процесуальним джерелом доказів міг бути не висновок експерта, а інший результат застосування фахових знань – висновок спеціаліста. Слушними стосовно цього є зауваження І. Гловюк: «Навіть при скороченому характері доказування (при застосуванні консенсуальних процедур), враховуючи специфіку об'єктивної сторони, важливим є посилання на висновок експерта стосовно оцінки змісту висловлювань або поширеного матеріалу» [3, с. 80].

Крім того, навіть у тих вироках, у яких наведено посилання на висновок експерта / спеціаліста, не завжди цитовано висловлювання, у яких зафіксовано факт глорифікації або цитовано їх частково [8–13].

Попри ці нюанси обсяг емпіричного матеріалу вможливує простеження основних підходів лінгвістів (судових експертів і спеціалістів) до встановлення вербального факту глорифікації.

Аналіз цитованих текстових об'єктів лінгвістичних експертиз чи досліджень, дає підстави дійти висновку, що провідним параметром визначення глорифікації є героїзація діянь, здійснювана, зокрема, у такі лінгвальні способи, як:

– експлікація лексем із відповідною семантикою, наприклад «герой», «мужество» тощо: «*Багряным утром, затаившись тихо, враг выстрелил... и опустел наш мир – погиб **герой**, наш ополченец*» [14]; «*Воркутинец ОСОБА_12 **героически** погиб при исполнении воинского долга в ходе спецоперации в ИНФОРМАЦИЯ_6*» [15]; «*06.03.2022 года. В бою с украинскими националистами освобождая г. Попасная, смертью **храбрых** погибли: ОСОБА_10 1977 р.н. и его сын ОСОБА_11 2002 г.р. Светлая память погибшим **героям***» [16];

– узагальнений опис подвигів: «*Когда разрушают твои дома, убивают женщин и детей, у мужчины один выход, взять в руки оружие и встать на защиту своего народа. Жили как воины, ушли непобежденными защищая родную землю от Украинских фашистов. Светлая Память Вам мужики! ДНР ЛНР Донецк РФ*» [17];

– деталізований опис подвигу / подвигів: «*уничтожил три БМП и более 20 укронацистов... прикрыл их [трех раненых мотострелков] своим танком, предложил им свою броню и потом эвакуировал в укрытие*»; «*Всево 200 русских десантников под Гостомелем во время спецоперации уничтожили элитное подразделение ВСУ, созданное по стандартам НАТО... И разгромили его [подразделение ВСУ] 200 десантников!*»; «*подорвал себя и окруживших его украинских националистов. Ценой собственной жизни спас своих товарищей, которые благодаря его подвигу смогли выйти из окружения*» [18];

– актуалізація значення «захисник» / «захисники»: «*Давайте поддержим наших ребят, которые сейчас творят историю, защищая мирное население Донбасса и Украины от нацистов*» [19];

– актуалізація значення «борець / борці з нацизмом / неонацизмом / фашизмом»: *«Батальон «Сомали», эти ребята с первых дней штурмовали Мариуполь и до сих пор бьют... нацистов на этом направлении [22];*

– актуалізація значення «визволитель»: *«Дай Бог и Бог поможет русским солдатам освободить Украину от таких как эти» [20];*

– актуалізація значення «переможець»: *«БОЙЦЫ СОБР «АХМАТ» РОСГВАРДИИ ПОСЛЕ ТЯЖЕЛОГО БОЯ С БОЕВИКАМИ В МАРИУПОЛЕ. УСТАВШИЕ, НО ПОБЕДИВШИЕ!» [21].*

Другим кваліфікаційним параметром мовного факту глорифікації є висловлення схвального ставлення, не супроводжуване семантикою героїзму, зокрема:

– опис лідерських якостей: *«ОСОБА_11 стал настоящим лидером Русского мира. Наш президент мог уйти в любой момент, оставив решение украинского вопроса будущим поколениям, но он не стал этого делать, а взвалил на себя тяжелейший груз ответственности за судьбу русского народа и принял непростое решение, которое изменило весь мир» [21];*

– актуалізація моральних якостей: *«Мариуполь. Удивил возраст чеченских бойцов. У них уже дети и внуки. Это явно добровольцы. Я так понимаю мужики поехали воевать за Россию, чтобы не ехали молодые чеченцы, у которых еще нет детей. Так всегда мыслит простой народ во время войны» [23];*

– вербалізація шанобливого ставлення та/або вдячності: *«Поклон тебе! Солдат России!» [17]; «Мое почтение и уважение этим бойцам!» [23]; «СПАСИБО ЗА МУЖЕСТВО! ГОРДИМСЯ!» [21].* Такі мовні засоби зазвичай ужито на початку або наприкінці тексту, усередині якого конкретизовано об'єкта вихвалювання;

– сакралізація: *«Ты [солдат России] воплощение духа с силой Молитвы Господу! За Вас!» [17];*

– уживання конструкторів побажальної модальності: *«Дай бог силы и мощи русским и чеченским солдатам освободить от этих подонков. Бог с Вами и Бог Вам поможет» [20];*

– експлікація лексем із виразними позитивно-оцінними конотаціями, на кшталт: *«Молодец умничка ОСОБА_7, что ввел войска на Украину» [20].*

Зазвичай процес глорифікації відбувається комплексно, як-от деталізований опис подвигу учасника збройної агресії РФ проти України, висловлення йому вдячності й експлікація лексем із семантикою героїзму: *«Над фото текст: «Старший лейтенант Илья Перепелкин не просто летчик. Он совершил подвиг во время спецоперации: на своем СУ-35 вступил в неравный бой с двумя украинскими СУ 27. И уничтожил оба» під фото текст: «Низкий поклон тебе, Герой!»» [19].*

Логічним і виправданим є процес визначення лінгвального факту глорифікації учасників збройної агресії через простеження в тексті аксіологічної опозиції «Збройні сили України / українці / Україна загалом ↔ збройні формування РФ / представники країни-агресора», у якій перші послідовно репрезентовані в негативному аспекті, а другі – винятково в позитивному [24; 25].

Водночас зауважимо, що такий підхід слід застосовувати виважено, із певними застереженнями, оскільки наявність опозиції з невиразно акцентованими позитивно-оцінними конотаціями учасників збройної агресії рф помітно підважує об'єктивність категорично-стверджувальних висновків лінгвіста щодо глорифікації. Так, наприклад, спірним видається встановлення її факту у висловлюваннях ОСОБИ 5 у наведеному далі діалозі:

«Невстановлена особа: – Без этих бобометаний?

ОСОБА_5: – Да нет, у нас ничего этого нету, Володь!

Невстановлена особа: – Нету. Да?

ОСОБА_5: – У нас просто нацики покапали окопов вокруг.

ОСОБА_6: – Ничего этого у нас нету! У нас зашли россияне, ушли россияне. Приехали нацики и всем зраду организовали. СБУ: все предатели полные, всех под расстрел подвели. Вот и всё, но мы работаем, да и весь разговор, у себя на огородах.

Невстановлена особа: – Ну, смотрите там аккуратно.

ОСОБА_5: – Что значит аккуратно? (смех.) Они непредсказуемые. Если захотят тебя убить, так убьют и п.....ц».

«ОСОБА_5: –Там когда полностью, ну это самое, объединятся, т. е. освободят Красный Лиман, сын за ней придет, заберет в Россию.

Невстановлена особа: – Ясно, ну да.

ОСОБА_5: – побыстрее шевелитесь. Спите в оглоблях?

Невстановлена особа: – Что?

ОСОБА_5: – Понял меня, нет? Говорю, спите в оглоблях!? Вы шевелитесь там побыстрее со своей этой военной операцией.

Невстановлена особа: – А, ладно, ладно. (смех.) Да, ладно.

ОСОБА_5: – Спите в оглоблях?

ОСОБА_7 сегодня (?) сказал, что нельзя спешить, это дополнительные, говорит, потери, так что нет» [26].

Відповідно до тексту вироку, мотивованого висновком спеціаліста, «*при цьому, ОСОБА_5 глорифікував осіб, що здійсниють збройну агресію проти України, зіставляючи поведінку представників української та російської сторони конфлікту через негативну оцінку дій українських військових та Служби безпеки України, підкреслюючи позитивні риси російських військових, повторив російський наратив про те, що російська федерація здійснює спеціальну військову операцію <...>» [26].*

Деякі лінгвісти не бачать різниці між мовними явищами підтримки та глорифікації, визначаючи іллокуцію схвалення у висловлюваннях на зразок: «*Z я поддерживаю армию россии» [27].*

Ще однією з неоднозначно розв'язуваних проблем є лінгвістична ідентифікація глорифікованих об'єктів. Згідно зі ст. 436-2 КК України криміналізованою є дія глорифікації щодо осіб, які: а) «*здійснювали збройну агресію російської федерації проти України, розпочату у 2014 році*»; б) є представниками «*збройних формувань російської федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих російською федерацією*»; в) є представниками «*окупаційної адміністрації російської*

федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України», г) є представниками «підконтрольних російській федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України» [1].

Як засвідчують проаналізовані вирокі, ототожнення деяких об'єктів глорифікації як осіб, перелік яких наведено у зазначеній вище статті КК України, подеколи не має достатніх підстав. Так, неодноразово матеріалом для лінгвістичного дослідження / судової лінгвістичної експертизи ставав текст *«россия раны все залечит, сто раз пройдет и крым и рим, пусть знают все, что русский вечен! и русский дух неистребим!!! храни вас бог, пацаны!»* (див., наприклад, [28]; [18]). Його об'єктивний зміст – інформація у віршованій формі про те, що росія завжди відновиться (*«рани все залечит»*), зазнає багато випробувань (*«сто раз пройдет и крым и рим»*). Мовець у формі спонукального речення закликає всіх адресатів знати, що громадяни рф чи етнічні росіяни (марковані лексемою *«русский»*), множину передано за допомогою синекдохи, точна ідентифікація референта неможлива з огляду на недостатність контексту) вічні, а російський дух незнищений. Наприкінці повідомлення у формі окличного речення наведено побажання Божої охорони *«пацанам»*. Підставою для тлумачення цього висловлювання як такого, у якому відповідно до тексту вироків, мотивованих висновком спеціаліста [18] чи висновком судового експерта [28], наявна глорифікація / спрямованість на глорифікацію представників збройних формувань російської федерації, є, вочевидь, фотозображення (*«військовослужбовця рф»* [18], *«військовослужбовця»* [28]), супроводжуване наведеним вище написом. Безперечно, тут знаходить свій вияв процес виходу спеціаліста / судового експерта за межі спеціальних знань, оскільки об'єкт дослідження лінгвіста обмежений продуктом мовленнєвої діяльності людини. Логічним, на нашу думку, тут був би ймовірний висновок, ґрунтований на сучасному соціополітичному дискурсі, про ідентифікацію референта лексеми *«пацаны»* як російських військовослужбовців. Крім того, не видається переконливим і встановлення факту лінгвальної глорифікації певних осіб з опертям на вислів *«храни вас бог, пацаны!»*, у якому помітні лише мовні ознаки підтримки. А ілюкція схвалення, наявна у словах *«русский вечен»*, стосується загалом громадян рф чи етнічних росіян.

Опертя винятково на фото чи малюнок під час установлення об'єктів глорифікації (отже – вихід за межі компетенції лінгвіста) є поширеною практикою у спеціалістів. Утім, і в судових лінгвістичних семантико-текстуальних експертизах подеколи спостерігаємо відсутність логічного зв'язку між змістом досліджуваного висловлювання та його мовознавчою кваліфікацією. Наприклад, у вирокі, мотивованому такою експертизою, зазначено: *«<...> ОСОБА_4 <...> розмістила <...> публікацію із зображенням чоловіка у російській військовій формі на тлі радянського червоного прапора із серпом та молотом з наступним текстом: «Не знаю самый ли это красивый флаг на свете... Но то что самый дорогой, – однозначно!»*, яка глорифікує російську армію і загалом радянське комуністичне минуле» [29].

Привертає також увагу той факт, що, ідентифікуючи об'єкти глорифікації, лінгвісти некоректно ставляться до визначення в них семи «особа», зараховуючи до осіб, які здійснювали збройну агресію проти України, представників збройних формувань РФ та інші державні утворення, наприклад: «*З росією не остановить бандеровщина будет уничтожена!*» [27].

Висновки. Отже, перед судовою лінгвістичною експертизою постає важливе завдання узагальнити й систематизувати наукові знання, практичний досвід із метою створити уніфіковану методологію дослідження глорифікації як вербального факту, що сприятиме уникненню її різнотлумачень і, відповідно, експертних помилок.

Перелік посилань

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.05.2023).
2. Батиргареева В. С. До кримінологічного аналізу виправдовування, визнання правомірною або заперечення збройної агресії РФ та глорифікації її учасників як нового виклику безпеці інформаційного простору України. Інформація і право. 2022. № 4 (43). С. 37–49. URL: <http://il.ippi.org.ua/article/view/269976> (дата звернення: 07.05.2023).
3. Гловюк І. Питання мотивування вироків за статтею 436-2 КК України. Протидія кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану : зб. мат-лів Всеукр. наук.-практ. конф. (Кропивницький, 27.10.2022). Кропивницький, 2022. С. 78-81. URL: <http://surl.li/gyyoh> (дата звернення: 02.05.2023).
4. Жук І. В. Актуальні питання застосування ст. 436-2 КК України. Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 21.10.2022). Львів, 2022. С. 143-146.
5. Задніченко Є. В. Кримінальна відповідальність за виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників. Проблеми кваліфікації та розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану :

References

1. Criminal Code of Ukraine as of 05.04.2001. No. 2341-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (in Ukrainian).
2. Batyrgareieva, V. S. (2022.) To the criminological analysis of the justification, recognition as legitimate or denial of the armed aggression of the russian federation and the glorification of its participants as a new challenge to the security of the information space of Ukraine. Information and law. No. 4 (43). P. 37-49. Retrieved from: <http://il.ippi.org.ua/article/view/269976> (in Ukrainian).
3. Hloviuk, I. (2022) The question of the motivation of sentences under Art. 436-2 of the Criminal Code of Ukraine. *Combating criminal offenses under martial law: proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Kropyvnytskyi, 27.10.2022)*. P. 78-81. Retrieved from: <http://surl.li/gyyoh> (in Ukrainian).
4. Zhuk, I. V. (2022) Actual issues of application of Art. 436-2 of the Criminal Code of Ukraine. *Theory and practice of combating crime in modern conditions: proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Lviv, 21.10.2022)*. P. 143-146. (in Ukrainian).
5. Zadnichenko, Ye. V. (2022) Criminal responsibility for justifying, recognizing as legitimate, denying the armed aggression of the russian federation against Ukraine, glorifying its participants. *Problems of qualification and investigation of criminal offenses under martial law: proceedings of*

- мат-ли наук.-теорет. конф. (Київ, 26.05.2022). Київ, 2022. С. 339-342. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/21551> (дата звернення: 28.04.2023).
6. Олейников Д. О., Сердечна А. Ю. Научно-практический анализ терминов, использованных в диспозиции ст. 436-2 УК Украины. Научный вестник Ужгородского национального университета. Серия «Право». 2022. Т. 2. № 74. С. 110-118. DOI: 10.24144/2307-3322.2022.74.52 (дата звернення: 28.04.2023).
7. Шинкарьов Ю. В., Коваленко О. О. Правовая характеристика понятия «гlorификация» как формы объективной стороны состава криминального правонарушения, передбаненого ст. 436-2 Криминального кодексу України. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С.
8. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104738073> (дата звернення: 28.04.2023).
9. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104985477> (дата звернення: 28.04.2023).
10. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106493566> (дата звернення: 28.04.2023).
11. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105231068> (дата звернення: 28.04.2023).
12. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106491198> (дата звернення: 28.04.2023).
13. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106987028> (дата звернення: 28.04.2023).
14. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106246185> (дата звернення: 28.04.2023).
- the scientific and theoretical conference (Kyiv, 26.05.2022). P. 339-342. Retrieved from: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/21551> (in Ukrainian).
6. Olieinikov, D. O., Serdechna, A. Yu. (2022) Scientific and practical analysis of the terms used in the disposition of Art. 436-2 of the Criminal Code of Ukraine. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*. No. 74. T. 2. P. 110-118. DOI: 10.24144/2307-3322.2022.74.52 (in Ukrainian).
7. Shynkarov, Yu., Kovalenko, O. (2022) Legal characterization of the concept of «glorification» as a form of the objective side of the composition of the criminal offense provided for in part 436-2 of the criminal code of Ukraine. *Collection of scientific papers of Kharkiv H. S. Skovoroda National Pedagogical University «Law»*. No. 36. P. 23-30. DOI: 10.34142/23121661.2022.36.03 (access date: 05/07/2023). (in Ukrainian).
8. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104738073> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
9. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104985477> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
10. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106493566> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
11. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105231068> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
12. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106491198> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
13. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106987028> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
14. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106246185> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).

15. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106932632> (дата звернення: 28.04.2023).
16. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106537929> (дата звернення: 28.04.2023).
17. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105224717> (дата звернення: 28.04.2023).
18. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105386375> (дата звернення: 28.04.2023).
19. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106214297> (дата звернення: 28.04.2023).
20. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105110877> (дата звернення: 28.04.2023).
21. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105587011> (дата звернення: 28.04.2023).
22. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105149320> (дата звернення: 28.04.2023).
23. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105112756> (дата звернення: 28.04.2023).
24. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105185848> (дата звернення: 28.04.2023).
25. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106560445> (дата звернення: 28.04.2023).
26. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106560445> (дата звернення: 28.04.2023).
15. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106932632> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
16. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106537929> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
17. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105224717> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
18. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105386375> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
19. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106214297> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
20. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105110877> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
21. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105587011> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
22. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105149320> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
23. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105112756> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
24. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105185848> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
25. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106560445> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).
26. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106560445> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).

27. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104939188> (дата звернення: 28.04.2023).

28. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104957480> (дата звернення: 28.04.2023).

29. ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110618364> (дата звернення: 28.04.2023).

27. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104939188> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).

28. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104957480> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).

29. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110618364> (access date 28.04.2023) (in Ukrainian).

PROBLEMATIC ASPECTS OF LINGUISTIC RESEARCH IN CRIMINAL PROCEEDINGS REGARDING THE GLORIFICATION OF PARTICIPANTS IN THE ARMED AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST UKRAINE

**Yu. Brailko
N. Kysla**

Today, a significant number of resolutions on the appointment of a forensic examination are received in criminal proceedings on the grounds of the commission of criminal offenses provided for in Art. 436-2 of the Criminal Code of Ukraine, including the glorification of persons who carried out the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, representatives of the armed forces of the Russian Federation, irregular and illegal armed forces, armed gangs and groups of mercenaries, representatives of the occupation administration of the Russian Federation and self-proclaimed bodies under the control of the Russian Federation, who usurped the performance of power functions in the temporarily occupied territories of Ukraine. Since the above-mentioned article was added to the Criminal Code of Ukraine on 03.03.2022, this problem is new for forensic examination; and actions related to glorification have been criminalized for the first time in the domestic legal system.

The purpose of the research is to highlight the current problems of the linguistic research of the phenomenon of glorification within the framework of the pre-trial investigation of criminal offenses provided for by Art. 436-2 of the Criminal Code of Ukraine.

Forensic linguistic expertise only develops approaches to the study of glorification, the definition of linguistic features of this phenomenon.

The article analyzes the judicial practice from April to September 2022, the verdicts under Art. 436-2 of the Criminal Code of Ukraine contained in the Unified state register of court decisions, to investigate the initial stage of the peculiarities of specific linguistic knowledge usage in the framework of criminal proceedings related to glorification.

The leading parameter for determining the presence of glorification is the heroization of actions carried out in the following linguistic ways:

- explication of lexemes with appropriate semantics;

- a generalized description of exploits;
- a detailed description of the feat/feats;
- actualization of the meaning of «defender» / «defenders»;
- representation of the «winner» content plan;
- actualization of the meaning «fighter/fighters against Nazism / neo-Nazism / fascism».

The second parameter for identifying the linguistic fact of glorification is the expression of an approving attitude, not accompanied by the semantics of heroism:

- description of leadership qualities;
- actualization of moral qualities;
- verbalization of respectful attitude and/or gratitude;
- sacralization;
- use of constructions of the desired modality;
- explication of lexemes with distinct positive and evaluative connotations.

Problems solved ambiguously by experts and specialists:

- identification of linguistic phenomena of support and glorification;
- linguistic identification of glorified objects.

Forensic linguistic examination faces the essential task of summarizing and systematizing scientific knowledge and practical experience to create a unified methodology for the study of glorification as a verbal fact.

Key words: glorification, forensic linguistic (semantic-textual) examination, linguistic fact, expert's opinion, specialist's opinion, verdict.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.31>
УДК 343.982.4

Максим Юрійович Будзієвський
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6094-7875>
E-mail: pinboxmb@gmail.com

*Запорізьке відділення
Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ ТЕХНІЧНОГО ПІДРОБЛЕННЯ ПІДПISУ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В статті на основі аналізу традиційних способів технічної підробки підпису проведено експертний огляд найсучаснішої технології відтворення підпису шляхом репродукції, яка виробляється за допомогою плоттера, в якій як друкарський пристрій використовується кулькова ручка. Результатом цього огляду стали практичні рекомендації, які дають змогу розкрити нову техніку відтворення підписів. Розроблені рекомендації можуть бути